

Samostatný systémový knihovník / samostatná systémová knihovnice (kód: 72-019-R)

Autorizující orgán: Ministerstvo kultury
Skupina oborů: Publicistika, knihovnictví a informatika (kód: 72)
Týká se povolání: Samostatný knihovník
Kvalifikační úroveň NSK - EQF: 6

Odborná způsobilost

Název	Úroveň
Orientace ve specializovaných elektronických informačních zdrojích	6
Vytváření bibliografických a faktografických databází	6
Ovládání automatizovaného knihovního systému	6
Zpracování jmenného katalogizačního záznamu dle platných standardů	4
Zpracování koncepcí, plánů a programů v oblasti knihovnictví a informačních služeb a systémů	6
Odborná komunikace (včetně cizojazyčné) se čtenáři, uživateli a zákazníky v knihovnách	6
Příprava a zajištění vzdělávacích aktivit pro pracovníky knihoven	6
Správa automatizovaného knihovního systému	6
Poskytování výpůjčních služeb v knihovnách s lokální a regionální působností (včetně meziknihovních)	4

Platnost standardu

Standard je platný od: 21.10.2022 do: 19.05.2025

Organizační a metodické pokyny

Pokyny k realizaci zkoušky

Autorizovaná osoba informuje, které doklady musí uchazeč předložit, aby zkouška proběhla v souladu s platnými právními předpisy.

Před zahájením vlastního ověřování musí být uchazeč seznámen s pracovištěm a s požadavky bezpečnosti a ochrany zdraví při práci (BOZP) a požární ochrany (PO), o čemž bude autorizovanou osobou vyhotoven a uchazečem podepsán písemný záznam. Zdravotní způsobilost pro vykonání zkoušky není vyžadována.

Obhajoba případové studie je součástí zkoušky.

Test je při ověřování nepřipustný.

Pro praktické předvedení a písemné ověření je nutné, aby měl uchazeč k dispozici počítač zapojený v síti internet a dostupný textový editor. Dovednost práce s počítačem a orientace v síti internetu je jednou z prověřovaných obecných kompetencí.

Během zkoušky je prověřována i znalost odborné terminologie. Terminologie používaná při zadávání úkolů i jejich hodnocení musí být v souladu s aktuální terminologií, jak ji uvádí Česká terminologická databáze knihovnictví a informační vědy (TDKIV) vytvářená Národní knihovnou České republiky.

V oblasti knihovnických a informačních služeb a provozu je nutné, aby konkrétní zadání i hodnocení respektovalo aktuální znění platných legislativních norem, zejména:

Občanský zákoník, č. 89/2012 Sb.

Trestní zákoník, č. 40/2009 Sb.

Zákon č. 121/2000 Sb., o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů (autorský zákon)

Zákon č. 110/2019 Sb., o zpracování osobních údajů

Zákon č. 257/2001 Sb., o knihovnách a podmínkách provozování veřejných knihovnických a informačních služeb (knihovní zákon) včetně věcně příslušných vyhlášek v platném znění

Zákon č. 37/1995 Sb., o neperiodických publikacích

Zákon č. 46/2000 Sb., o právech a povinnostech při vydávání periodického textu a o změně některých dalších zákonů (tiskový zákon)

V oblasti katalogizace je nutné, aby konkrétní zadání i hodnocení respektovalo aktuální katalogizační standardy, které určuje Národní knihovna České republiky. V případě, že se prověřuje znalost bibliografického záznamu v rozsahu MARC21 (MACHine-Readable Cataloging) formátu, pracuje se v rámci ověření pouze v rozsahu polí stanovených standardem „minimální záznam pro souborný katalog“, který stanovuje Národní knihovna České republiky.

Pokud je v rámci ověření požadováno vyhledávání, pak není-li konkretizováno jak, je požadováno vyhledávání ve volně přístupném internetu.

Veškeré podklady využitelné pro ověření konkrétní kompetence (dokumenty, kopie titulních listů a článků, bibliografické záznamy apod.) má zkoušený k dispozici během přípravy na zkoušku.

Sestavy těchto podkladů ke každé kompetenci jsou zároveň součástí níže uvedených pokynů pro autorizovanou osobu. Jednotlivé dokumenty je možné využít opakovaně v různých okruzích otázek. Tam, kde jsou tyto podklady při zkoušení využity, je u části zkoušky uvedeno, kolik a jakých podkladů má být k ověření kompetence předloženo.

Praktické předvedení může mít písemnou formu nebo formu praktického předvedení určité činnosti. V případě předvádění určité činnosti uchazeč činnost provádí a zároveň komentuje a zdůvodňuje postup práce. Všechna kritéria, která jsou ověřována formou praktického předvedení, simulují reálnou činnost v práci samostatného systémového knihovníka.

Každé praktické předvedení má v Pokynech k realizaci zkoušky přiděleno bodové ohodnocení z něhož autorizovaná osoba přidělí až 50 % bodů za průběh práce, rychlost a přesnost pracovních postupů. Zbýlých až 50 % bodů připadá na výsledek. Pro jedno ověření se body sčítají.

U kritérií, která jsou ověřována ústním nebo písemným ověřením, se hodnotí věcná správnost výsledků, obsah textu a úroveň vyjadřování. Maximální bodové hodnocení každého kritéria je součástí Pokynů k realizaci zkoušky.

Kritérium je splněno, pokud uchazeč dosáhne alespoň 50% bodů.

U ověření praktickým předvedením je v záznam o průběhu a výsledku zkoušky rozepsáno bodové hodnocení podle dílčích kritérií, u ústního nebo písemného ověření je uveden celkový počet bodů. Veškeré písemné podklady a přípravy uchazeče budou autorizovanou osobou archivovány po dobu 1 roku.

ORIENTACE VE SPECIALIZOVANÝCH ELEKTRONICKÝCH INFORMAČNÍCH ZDROJÍCH

Pro ověření kompetence *Orientace ve specializovaných elektronických informačních zdrojích*, kritéria a) a b), připraví autorizovaná osoba seznam webových adres portálů z prostředí veřejného internetu a národních elektronických informačních zdrojů, které mohou být předmětem ověření. Z tohoto seznamu budou pro účely ověření vybrány pro kritérium a) jeden zdroj a pro kritérium b) tři zdroje. Pro ověření kritéria c) vyhledává uchazeč ve fondech zahraničních knihoven. Autorizovaná osoba připraví seznam 50 dokumentů, u nichž uvede klíčové údaje: jméno autora, název knihy, část názvu knihy, ISBN (International Standard Book Number, mezinárodní číslo knihy). Při ověřování kritéria je nutné zadat dva různé typy klíčových údajů směřujících ke dvěma různým monografiím. Výběr příkladů se musí pohybovat v rámci aktuální knižní produkce vydané nejdéle 20 let zpětně, pro účely zkoušky budou vybrány 3 dokumenty.

VYTVÁŘENÍ BIBLIOGRAFICKÝCH A FAKTOGRAFICKÝCH DATABÁZÍ

Pro ověření kompetence *Vytváření bibliografických a faktografických databází* připraví autorizovaná osoba 100 kopií titulních listů českých a zahraničních monografií a pokračujících děl vydaných v různých obdobích 19., 20. a 21. století, z nichž vybere 5 titulních listů pro ověření kritéria c). Současně budou ověřena kritéria a) a b) popisem struktury dílčích oborových databází a popsáním rozdílů bibliografických a faktografických databází.

OVLÁDÁNÍ AUTOMATIZOVANÉHO KNIHOVNÍHO SYSTÉMU

Pro ověření kompetence *Ovládání automatizovaného knihovního systému* je nutné, aby autorizovaná osoba byla obeznámena s tím, že všechny automatizované systémy pracují na principu modulárního propojení a pokrývají agendu provozu knihovny. Obecné popsání může být vztaženo ke konkrétnímu automatizovanému knihovnímu systému. V rámci kompetence uchazeč prokazuje znalost agend, které lze pokrýt automatizovaným provozem. Dále uchazeč prokazuje v rámci této kompetence povědomí o tom, že kromě zabezpečení provozu jsou v automatizovaném knihovním systému dostupná data o provozu knihovny, např. kvantitativní ukazatele o počtu a typu dokumentů, uživatelů, výpůjček a jaké možnosti pro organizaci práce v knihovně tato data poskytují. Pro ověření kompetence nejsou nutné žádné speciální pomůcky, kromě psacích potřeb.

ZPRACOVÁNÍ JMENNÉHO KATALOGIZAČNÍHO ZÁZNAMU DLE PLATNÝCH STANDARDŮ

V oblasti katalogizace je nutné, aby konkrétní zadání i hodnocení respektovalo aktuální katalogizační standardy, které určuje Národní knihovna České republiky. Jedná se o pravidla RDA (Resource Description and Access – česky popis a zpřístupnění zdrojů, dále jen RDA) včetně platných národních interpretací a formát MARC21 (MACHine-Readable Cataloging, česky „Strojově čitelná katalogizace“, dále jen MARC). Informace o standardech a interpretacích jsou k dispozici na webových stránkách Národní knihovny České republiky v sekci Katalogizační politika. Autorizovaná osoba je povinna sdělit uchazečům 4 týdny před termínem zkoušky aktuální citace manuálů a v den zkoušky informace o pravidlech práce s manuály při zkoušce. Autorizovaná osoba připraví pro zkoušku sadu různých druhů dokumentů. Celkově se bude jednat o 300 dokumentů, z nichž bude vybráno pro zkoušku 10 dokumentů. Při výběru dokumentů je nutné připravit, není-li uvedeno výslovně jinak, aktuálně vydané dokumenty (vydané maximálně pět let před realizací zkoušky) a zohlednit specifika katalogizačně obtížných dokumentů. Zároveň je nutné zařadit do souboru pouze takové dokumenty, které jsou součástí fondů knihoven s lokální působností. Soubor pro zkoušku musí být připraven v těchto strukturách:

20 % beletrie pro dospělé

15 % beletrie pro děti

15 % naučná literatura pro dospělé

10 % naučná literatura pro mládež

8 % jazyková učebnice

8 % turistický nebo cestovní průvodce

4 % mapa

4 % jazykový slovník

4 % audiokniha (volitelně CD, DVD, online)

4 % hudebnina (volitelně notová partitura, zpěvník)

4 % pokračující dílo vydané v posledních pěti letech (min. rozsah 3 díly)

4 % pokračující dílo vydávané kontinuálně od roku 1970 (pro účely zkoušky pouze vybrané ročníky z aktuálně vydané produkce)

Z hlediska jazykového musí soubor obsahovat

70 % dokumentů v českém jazyce

10 % dokumentů v anglickém jazyce

10 % dokumentů v dalších jazycích Evropské unie

10 % dokumentů ve slovenském jazyce Z hlediska formy se musí jednat o 80 % dokumentů v papírové formě

20 % dokumentů v elektronické formě (volitelně CD, DVD, online)

Z hlediska náročnosti katalogizace se musí jednat o 20 % dokumentů s více než dvěma původci (fyzická osoba či korporace)

30 % dokumentů vydaných v rámci edice
50 % dokumentů vybere autorizovaná osoba libovolně

ZPRACOVÁNÍ KONCEPCÍ, PLÁNŮ A PROGRAMŮ V OBLASTI KNIHOVNICTVÍ A INFORMAČNÍCH SLUŽEB A SYSTÉMŮ

Pro ověření kompetence *Zpracování koncepcí, plánů a programů v oblasti knihovnictví a informačních služeb a systémů* připraví autorizovaná osoba 10 témat z oblasti knihovnických systémů, z nichž 1 zadá dle kritéria a) v termínu do 21. dnů před stanovenou zkouškou na zpracování koncepce pro praktické předvedení formou případové studie, která bude zpracována uchazečem v rozsahu do 4 normostran (A4) a odevzdána 2 dny před stanoveným termínem zkoušky. Kritérium b) bude navazovat na zpracovanou koncepci a uchazeč připraví realizační plán v bodech a bude jej ústně prezentovat.

ODBORNÁ KOMUNIKACE (VČETNĚ CIZOJAZYČNÉ) SE ČTENÁŘI, UŽIVATELI A ZÁKAZNÍKY V KNIHOVNÁCH

Pro ověření kompetence *Odborná komunikace (včetně cizojazyčné) se čtenáři, uživateli a zákazníky v knihovnách* připraví autorizovaná osoba 15 modelových situací, z nichž zejména pro kritéria a) a d) vybere dvě modelové situace - jednu v českém jazyce a jednu v předem dohodnutém cizím jazyce (angličtina, němčina, případně jiný světový jazyk). Na těchto modelových situacích ověří autorizovaná osoba i kritérium c). Kritérium b) ověří autorizovaná osoba zadáním určitého druhu postižení a uchazeč popíše nástroje komunikace specifické pro daný druh postižení.

PŘÍPRAVA A ZAJIŠTĚNÍ VZDĚLÁVACÍCH AKTIVIT PRO PRACOVNÍKY KNIHOVEN

Pro ověření kompetence *Příprava a zajištění vzdělávacích aktivit pro pracovníky knihoven* připraví autorizovaná osoba pro splnění kritéria a) seznam 100 názvů vzdělávacích aktivit z oboru knihovnictví, z nichž bude uchazeči pro ověření kritéria a) vybrán jeden název. Uchazeč určí skupinu/skupiny vhodných účastníků (skupinu či skupiny typových pozic knihovnických profesí). Pro splnění kritéria b) připraví autorizovaná osoba 30 obsahových charakteristik vzdělávacích aktivit, z nichž pro ověření kritéria vybere uchazeči jednu. Na základě této charakteristiky určí uchazeč její vhodnou formu a metody. Pro splnění kritéria c) bude uchazeči zadáno 21 dní před konáním zkoušky odborné knihovnické téma pro zpracování případové studie. Autorizovaná osoba vybere ze seznamu alespoň 50 připravených témat.

SPRÁVA AUTOMATIZOVANÉHO KNIHOVNÍHO SYSTÉMU

Pro ověření kompetence *Správa automatizovaného knihovního systému* v kritériu c) kompetence Správa automatizovaného knihovního systému připraví autorizovaná osoba 20 servisních smluv na provoz knihovnického automatizovaného systému připravených pro uzavření mezi dodavatelem služeb a veřejnou knihovnou. Tyto smlouvy nesmí obsahovat žádné údaje, které by identifikovaly smluvní strany nebo reálné smluvní podmínky. Každá smlouva bude obsahovat pět věcných nebo numerických chyb. Formální chyby ve smlouvě nesmí mít právní charakter, např. špatné číslo právního předpisu. Uchazeč posoudí zejména věcné plnění smlouvy (servisní lhůty, servisní závazky dodavatele, podmínky aktualizací, školení, spolupráce při havarijních situacích atd.). Pro ověření znalostí dostane uchazeč jednu z těchto smluv. Pro ověření kompetence d) připraví autorizovaná osoba seznam činností v knihovně o minimálně dvaceti položkách a seznam pracovních pozic/specializací typických pro knihovnu s krajskou působností o minimálně deseti položkách. Seznamy jsou shodné pro všechny uchazeče. Pro ověření kompetence e) připraví autorizovaná osoba seznam padesáti datových údajů, které tvoří databáze automatizovaného knihovnického systému, z nichž pro zkoušku vybere šest. Jedná se o jednotlivé části jmenného a věcného záznamu, jednotlivé části autoritního záznamu, jednotlivé části záznamu jednotky, včetně údajů o úbytcích, jednotlivé části záznamu dodavatele v akvizičním modulu, jednotlivé části záznamu o uživateli, jednotlivé části záznamu o revizi dokumentu atd. Pro ověření kompetence g) připraví autorizovaná osoba seznam knihovnických procesů, vycházejících z dekompozice knihovního systému, typicky se jedná o akvizici, katalogizaci, organizaci fondu, služby. Uchazeč dostane jedno z témat, a to zpracuje formou vývojového diagramu a uvede jednotlivé prvky systému a procesy, které mezi nimi probíhají. Při prezentaci vývojového diagramu může uchazeč pracovat se znalostí reálného provozu konkrétní knihovny, v tomto případě uvede v úvodu, o jakou knihovnu se jedná. Ověření kritéria h) bude zaměřeno na popis procesů, které umožňují import dat do vlastního katalogu nebo export dat z vlastního katalogu do souborného katalogu nebo pro další kooperativní projekty, např. v oblasti digitalizace.

Hodnocení

ORIENTACE VE SPECIALIZOVANÝCH ELEKTRONICKÝCH INFORMAČNÍCH ZDROJÍCH

1x praktické předvedení a ústní ověření, 100 bodů
1x ústní ověření, 100 bodů
1x praktické předvedení, 100 bodů
Celkem 300 bodů

VYTVÁŘENÍ BIBLIOGRAFICKÝCH A FAKTOGRAFICKÝCH DATABÁZÍ

2x ústní ověření po 120 bodech, celkem 240 bodů

1x praktické předvedení, 100 bodů

Celkem 340 bodů

OVLÁDÁNÍ AUTOMATIZOVANÉHO KNIHOVNÍHO SYSTÉMU

2x ústní ověření, 100 bodů

Celkem 200 bodů

ZPRACOVÁNÍ JMENNÉHO KATALOGIZAČNÍHO ZÁZNAMU DLE PLATNÝCH STANDARDŮ

5x praktické předvedení po 100 bodech, celkem 500 bodů

1x ústní ověření, 100 bodů

2x praktické předvedení a ústní ověření po 100 bodech, celkem 200 bodů

Celkem 800 bodů

ZPRACOVÁNÍ KONCEPCÍ, PLÁNŮ A PROGRAMŮ V OBLASTI KNIHOVNICTVÍ A INFORMAČNÍCH SLUŽEB A SYSTÉMŮ

2x praktické předvedení a ústní ověření po 120 bodech

Celkem 240 bodů

ODBORNÁ KOMUNIKACE (VČETNĚ CIZOJAZYČNÉ) SE ČTENÁŘI, UŽIVATELI A ZÁKAZNÍKY V KNIHOVNÁCH

3x praktické předvedení po 100 bodech, celkem 300 bodů

1x ústní ověření, 80 bodů

Celkem 380 bodů

PŘÍPRAVA A ZAJIŠTĚNÍ VZDĚLÁVACÍCH AKTIVIT PRO PRACOVNÍKY KNIHOVEN

3x praktické předvedení po 120 bodech

Celkem 360 bodů

SPRÁVA AUTOMATIZOVANÉHO KNIHOVNÍHO SYSTÉMU

3x praktické ověření po 120 bodech, celkem 360 bodů

5x ústní ověření po 120 bodech, celkem 600 bodů

Celkem 960

POSKYTOVÁNÍ VÝPŮJČNÍCH SLUŽEB V KNIHOVNÁCH S LOKÁLNÍ A REGIONÁLNÍ PŮSOBNOSTÍ (VČETNĚ MEZIKNIHOVNÍCH)

4x ústní ověření po 100 bodech, celkem 400 bodů

1x písemné ověření, 100 bodů

1x praktické předvedení, 100 bodů

Celkem 600 bodů

Celkově může uchazeč získat 4180 bodů. Pro úspěšné splnění zkoušky je potřeba dosáhnout alespoň 75% úspěšnosti, tj. 3135 bodů.

Autoři standardu

Autoři kvalifikačního standardu

Kvalifikační standard profesní kvalifikace připravila SR pro kulturu, ustavená a licencovaná pro tuto činnost HK ČR a SP ČR.

Na tvorbě se dále podílely subjekty zastoupené v pracovní skupině:

Svaz knihovníků a informačních pracovníků ČR (SKIP)

Národní knihovna ČR

Národní technická knihovna

Ústav informačních studií a knihovnictví Filozofické fakulty Univerzity Karlovy v Praze

Městská knihovna Kutná Hora

Knihovna Kroměřížska

Univerzitní knihovna Západočeské univerzity v Plzni

Jihočeská vědecká knihovna v Českých Budějovicích